

Potporna pokretanju poduzeća za mlade osobe u EU-u: od provedbe do procjene

Izvršni sažetak

Uvod

Svjetska financijska kriza najviše je pogodila mlade osobe. Tijekom 2014. stopa nezaposlenosti za osobe u dobi od 15 do 29 godina bila je više od sedam postotnih bodova veća od ukupne stope nezaposlenosti. Promicanje poduzetništva sve više postaje prihvaćeni instrument politike za smanjenje nezaposlenosti i stvaranje održivih radnih mjesta. No poduzetništvo nije samo po sebi rješenje za problem nezaposlenosti mladih, a nosi i određene rizike. Iako europski podaci pokazuju je broj mladih osoba koje izražavaju sklonost samozapošljavanju općenito veći nego starijih dobni skupina, stopa samozapošljavanja mladih osoba u EU-u iznimno je niska. Uzrok tome mogu biti specifične prepreke s kojima se suočavaju pri pokretanju poduzeća.

Ovo izvješće pruža pregled trenutačnih mjera za potporu pokretanju poduzeća koje su usmjerene na mlade osobe, kao i drugih općenitijih mjera koje su važne za njih. Također pruža pregled procjena učinka odabranih mjera i primijenjenih metodologija. Učinkovitost politika za poduzetništvo mladih posebno je teško procijeniti pa se ovim izvješćem nastoji rasvijetliti ključne probleme u odnosu na provođenje i procjenu mjera za potporu pokretanju poduzeća.

Kontekst politike

Od 2008. godine na razini EU-a došlo je do pomaka od politike kojom se promiču mala i srednja poduzeća prema politici kojom se potiče poduzetništvo, što je djelomično uzrokovano stalnim opadanjem stopa zaposlenosti mladih u mnogim državama članicama. To označava pomak prioriteta s povećavanja konkurentnosti i održivog ekonomskog rasta, u kontekstu Lisabonske strategije, na rješavanje problema nezaposlenosti i promicanje otvaranja radnih mjesta, koji predstavljaju temeljne ciljeve strategije Europa 2020. Veći se naglasak stavlja na mlade osobe, posebno na one koje nisu zaposlene, ne školuju se i ne osposobljavaju (NEET-ovi).

Promicanje poduzetništva mladih istaknuto je u Paketu za zapošljavanje mladih. To uključuje i Garanciju za mlade koja je uspostavljena 2013., a koja između ostaloga cilja na to da se osigura bolja dostupnost usluga potpore pokretanju poduzeća za mlade osobe. Sve države članice predstavile su svoje nacionalne planove provedbe Garancije za mlade, a mnogi planovi obuhvaćaju poticaje za mlade poduzetnike pri pokretanju poduzeća kao oblik potpore. No oni se razlikuju među različitim državama članicama, a javljaju se i razlike u vrsti mjera za potporu poduzetništvu koje se nude mladim osobama.

Važno je razumjeti različitost mjera za potporu pokretanju poduzeća koje postoje u EU-u i njihovog učinka, kao i vrijednosti različitih procjena učinka kako bi se bolje ostvarili ciljevi postavljeni u Garanciji za mlade.

Ključni rezultati

Mapiranje mjera za potporu pokretanju poduzeća

U gotovo svim državama članicama postoje mjere politike za poduzetništvo. Sve veći broj tih mjera usmjeren je isključivo na mlade, a mjere su uvedene uglavnom kao odgovor na visoke stope nezaposlenosti mladih.

Mnoge su intervencije za pokretanje poduzeća diskretne, privremene mjere malog razmjera s relativno ograničenim financijskim sredstvima, a to može smanjiti njihov mogući ukupni učinak. Iako se njihova učinkovitost može povećati kada ih se uklopi u holističke i dobro koordinirane politike poduzetništva, malen broj mjera za potporu pokretanju poduzeća postavljen je unutar političkih okvira ili širih strategija zapošljavanja mladih.

Mjere za poduzetništvo mladih obično se sastoje od „meke” potpore u obliku osposobljavanja za poduzetništvo, savjetodavnih usluga, mentorstva i obuke ili kombiniranja navedenih mjera s financijskim poticajima. Pristup koji se upotrebljava u dugotrajnim i uspješnim programima za mlade osobe, kao što je

npr. često spominjani program Prince's Trust Enterprise u Ujedinjenoj Kraljevini, sastoji se od pristupa u fazama koji pruža sveobuhvatnu potporu kroz različite faze poduzetničkog procesa, od osmišljavanja poslovne ideje do stvarnog pokretanja i razvoja poduzeća.

Unatoč sve većem broju inicijativa za poduzetništvo mladih, mnoge od dostupnih mjera usmjerene su na nezaposlene kao dio politika aktivnog tržišta rada; međutim, to ne sprečava njihovo uključivanje u plan provedbe Garancije za mlade u pojedinoj zemlji. Mnoge od tih općih mjera za potporu pokretanju poduzeća ograničeno su primjenjive na mlade osobe jer se često primjenjuju strogi kriteriji za odabir. Najprikladniji planovi nude pomoć u fazi prije pokretanja poduzeća jer mladim osobama nedostaju prethodno radno iskustvo i osnovne poduzetničke vještine.

Pregled procjena politike

Sve veći interes za poduzetništvo mladih nije popraćen i pouzdanim procjenama učinka konkretnih inicijativa. Od svih procjena učinka koje su analizirane, samo tri procjene, u kojima su upotrebljavale napredne i robusne statističke metode, procjenjuju mjere koje su izravno ili specifično namijenjene mladim osobama (CréaJeunes u Francuskoj, prethodnik trenutačnog programa Prince's Trust Enterprise u Ujedinjenoj Kraljevini i Junior Achievement Company Program (Program za mlade poduzetnike) u Švedskoj). Druge procjene planova namijenjenih isključivo mladima provedene su u obliku praćenja koje pružaju informacije o prihvaćanju mjera i mišljenja sudionika o razlici koju im je pomoć osigurala. Iako su one korisne i informativne, ne govore mnogo o učinkovitosti intervencija.

Čest je zaključak da što je pristup procjene sofisticiraniji, to je utvrđeni učinak programa koji se procjenjuje manji. Među studijama koje su pregledane, procjena u kojoj je primijenjena najrobusnija i znanstvena metoda u procjeni politike (eksperimentalna metoda) pokazala je da politika nije imala učinka.

U mnogim je slučajevima proces procjene bio otežan početnim nedostatkom jasno definiranih ciljeva i mjerljivih specifičnih ciljeva mjere. Da bi se to prevladalo, u mnogim procjenama koje su pregledane korišten je pristup naknadne racionalizacije za procjenu učinka s obzirom na ciljeve, pri čemu su istraživači specifične ciljeve dodali naknadno kao dio procjene.

Nadalje, vrlo malen broj procjena istraživao je značaj mogućeg učinka mrtvog tereta (kada ishodi nisu veći od onoga što bi se dogodilo da nije bilo potpore) i učinaka razmjешtanja (negativne posljedice za konkurentna poduzeća) koji proizlaze iz bilo koje vrste politike za poduzetništvo. Kada se to čini, procjene se obično temelje na samoprijavljenim podacima i uvelike se razlikuju među studijama.

Pokazatelji politike

- S obzirom na to da će se rashodi za „meke” oblike potpore za mlade osobe najvjerojatnije povećavati s provođenjem Garancije za mlade, javlja se hitna potreba za ispitivanjem učinka tih intervencija na ishode mladih osoba na tržištu rada.
- Procjena dugotrajnog učinka političkih intervencija s obzirom na bolju mogućnost zapošljavanja mladih osoba posebno je važna te ju je prilikom procjene politike potrebno uzeti u obzir u većoj mjeri nego što je to do sada bio slučaj.
- Također je ključno istraživanje potencijalnog učinka mrtvog tereta i učinaka razmjешtanja koji su povezani s politikama za poduzetništvo kako bi se osiguralo učinkovito i djelotvorno korištenje javnih sredstava.
- Javlja se i potreba prelaska na eksperimentalne procjene prilikom ocjenjivanja intervencija za mlade. Kvazi-eksperimentalni pristupi, npr. upotreba uparivanja po vjerojatnosti sklonosti, uvelike se oslanjaju na podatke o povijesti zaposlenosti pojedinaca, a kod mladih je osoba mogućnost za to ograničena.
- Sveobuhvatna procjena učinka planova za potporu pokretanju poduzeća trebala bi obuhvaćati i kvantitativne i kvalitativne elemente. Svi programi za pokretanje poduzeća trebali bi imati jasne ciljeve i pokazatelje u odnosu na koje se može mjeriti uspješnost.
- U načelu bi se elementi svih planova mogli ponoviti u drugim državama članicama EU-a, no prvo je ključno ispitati valjanost i učinkovitost intervencija. Pravilno provedene procjene stoga su obvezne, a idealno bi bilo kada bi ih se osmišljavalo kao sastavni dio provedbe politike i kada bi se za njih osigurali odgovarajući resursi.

Dodatne informacije

Izveštje *Podrška pri pokretanju poduzeća za mlade osobe u EU-u: od provedbe do procjene* dostupno je na internetskim stranicama: <http://www.eurofound.europa.eu/publications>

Za više informacija obratite se službenici za istraživanje Sari Riso na adresu sri@eurofound.europa.eu